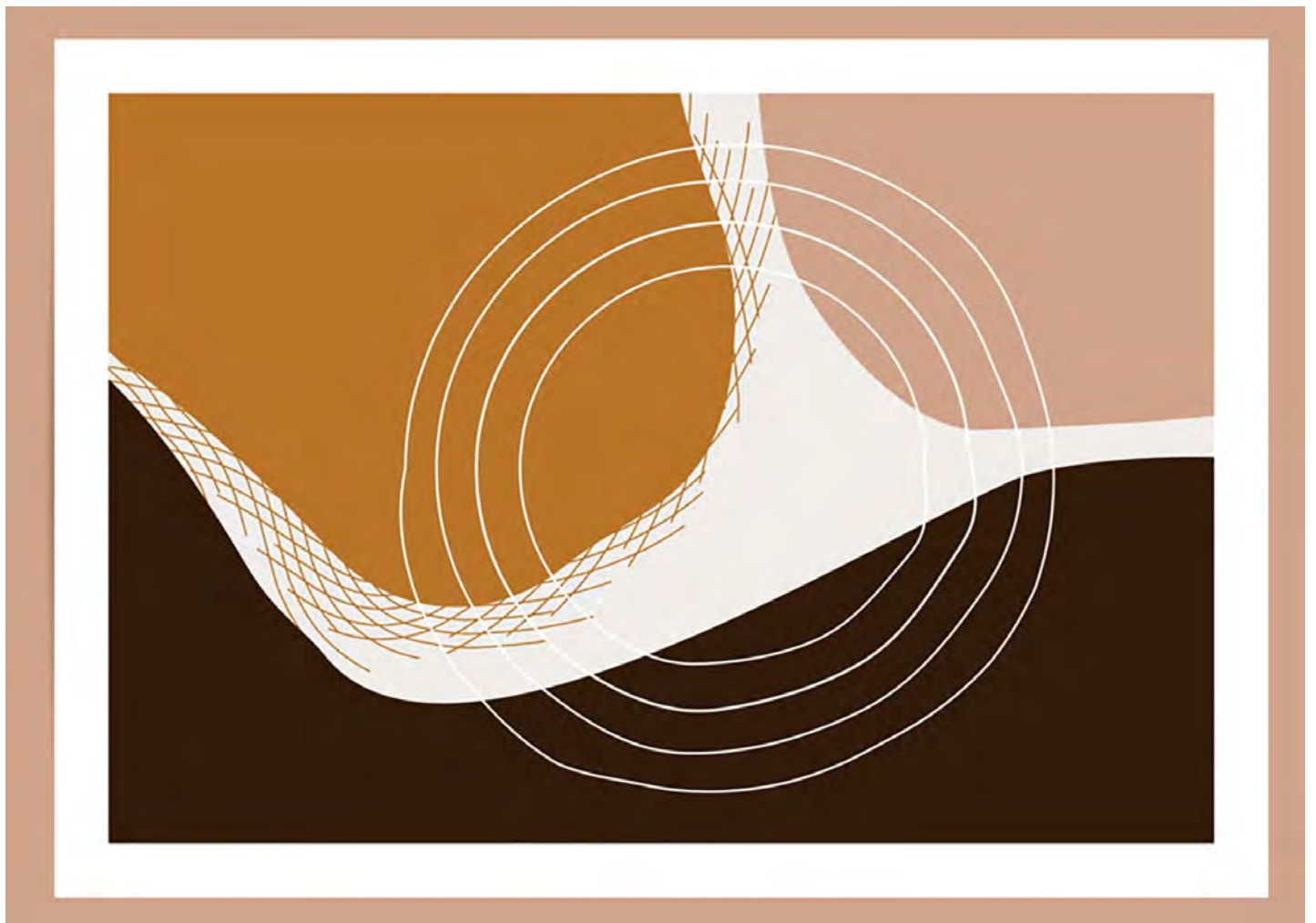

Varga Zoltán Zsolt

SZAVADNAK ÁLLTÁL?

[SZÓ-BESZÉD]

2025-11-15 | JEGYZET, SZÓ-BESZÉD

Rovatunkban olyan műalkotásokhoz vagy műrészletekhez kértünk szerzőinktől jegyzeteket, amelyek a nyelv és a beszéd témáját járják körül.

Birtalan Ferenc: Versekről verset írni

„marhaság
kis örömök felsrófolt kudarcok
jobbvilághittel kocsmaszagban
cipelsz magaddal néhány arcot
aztán egy ablak
egy nem lassító vonat
akár messzi rím ha visszacsenget
örökléthazugságok
díszruhába bújtatott szonettek
önámítás ki áld ki áldott
legyen akárhogy is kőbe vésett
eső veri jég repeszi
és volt és nem
és egyszer már nem hiányzott
de úgy találták ki az egészet
hogy ezt soha ne értsd meg”

Kedves Feri,

ez a versed, ahogy a többi is, erős érzelmeket vált ki belőlem, szeretem. Bocsásd meg, hogy mégis boncolgatom. Hiszen te magad írod a *Versek regénye* előszavában: „Most itt ez a könyv, amit arra kárhoztattam, hogy magyarázkodjam benne, kapaszkodókat, jelzőcölöpöket szúrjak verseim köré...” Én is ezzel próbálkozom.

Mindenekelőtt: szavadnak álltál? Tényleg nem versekről írtál verset? Vagy mégis, tehát „marhultál”, „marhaskodtál”? Ha igen, akkor csak saját verseidre gondoltál vagy másokéra is?

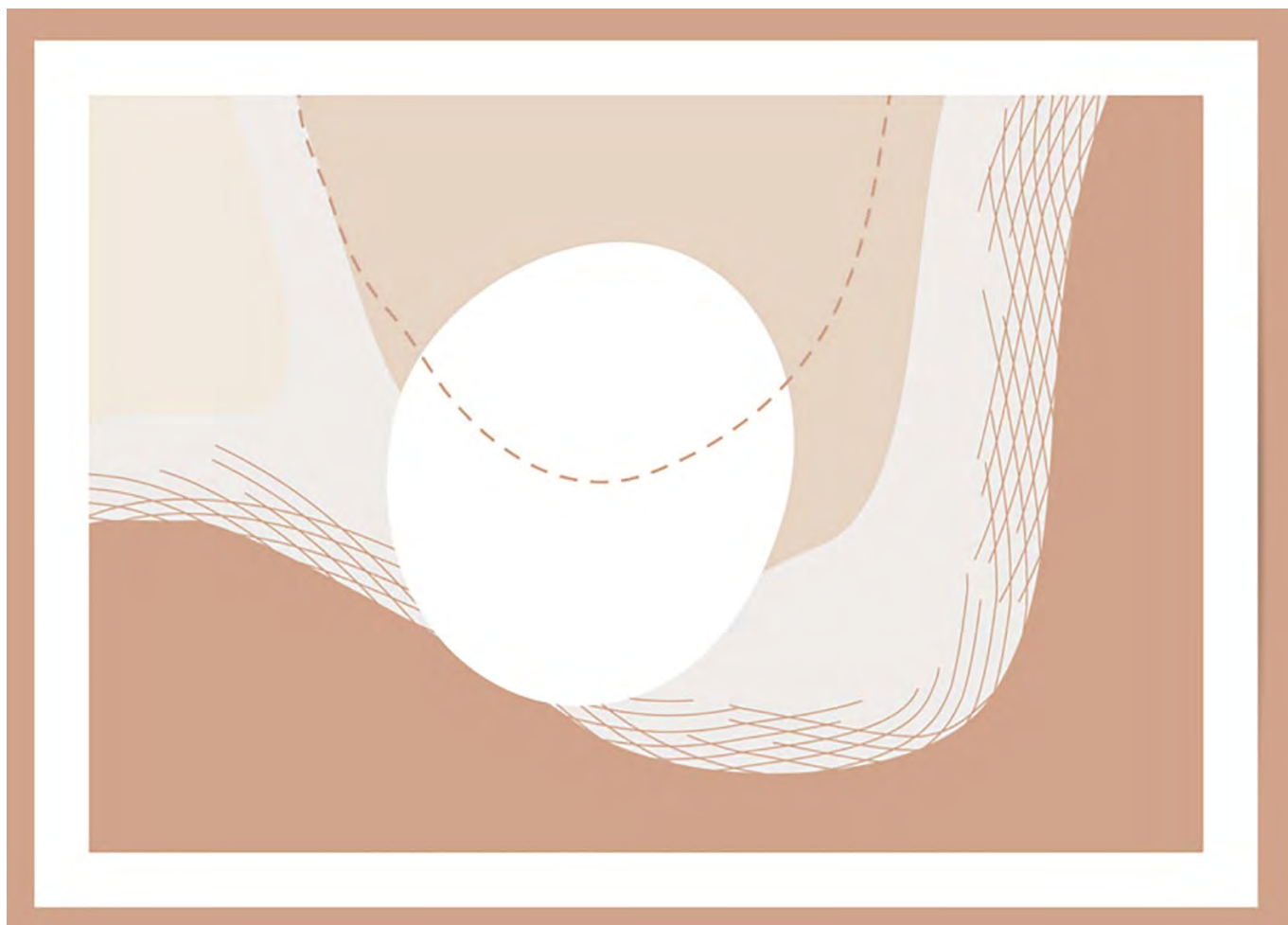
Egy másik versed kezdő soraiban is programot adsz az elemzethez nagyvonalon

szelmes dalokkal jönni elő
kimeríti a hülyeség fogalmát (*Tavasszal szomorú*)

A versben aztán pompás képekkel ünnepled a tavaszt, de közbe szúrod: „hiányzol ebből a délelőttből”. (Aki ismer, tudja, Bogárról, korán elhunyt feleségedről van szó.) A szomorúság mégiscsak ott bujkál a vidámnak szánt soraid között.

Kerestem életművedben a párhuzamba állítható motívumokat, és találtam is párat.

„Sikáljuk magunkról a mocskot, világmegváltó kocsmaszagban” – írod. A magaddal cipelt „néhány arc” – gondolom – fiatalon meghalt három költő barátodra, a „hármanszázévesek”-re utal.

Az „ablak” fontos, gyakran felbukkanó motívumod. Néhány példa:

„... ha nem leszek
ki mint ítéli meg a verseket
miket magam miatt írtam magamnak
mind kicsikart vallomás
befalazott ablak...”

„... akárha ikercsillagnak
nincs nélküled-jelem
szemem rád nyíló ablak
minden más titok legyen”

„Aztán tovább, de magam csak,
csak hogy éljek, hogy maradjak,
megtudjam, mi lenni rabnak,
mikor nincsen nyíló ablak.”

Mozgó vonatról szóló verset nem találtam, de a „visszacsengetés”, mégpedig irodalmi vonatkozásban, szerepel egy költeményedben: „elővettem a könyvet és amikor előugrott a félsor már tudtam már visszacsengett a versem amit anyák napjára írtam tizenhárom évesen...”

Ifjan, aztán az „elmúlástól tetten érten” is sokat pöröltél a „van-vagy nincs-Úrral”. Pár példa:

„... hol vagy Jézus
hol vagy harsonás-angyal
indulnunk kéne Betlehembe
palástban királyi ranggal...”

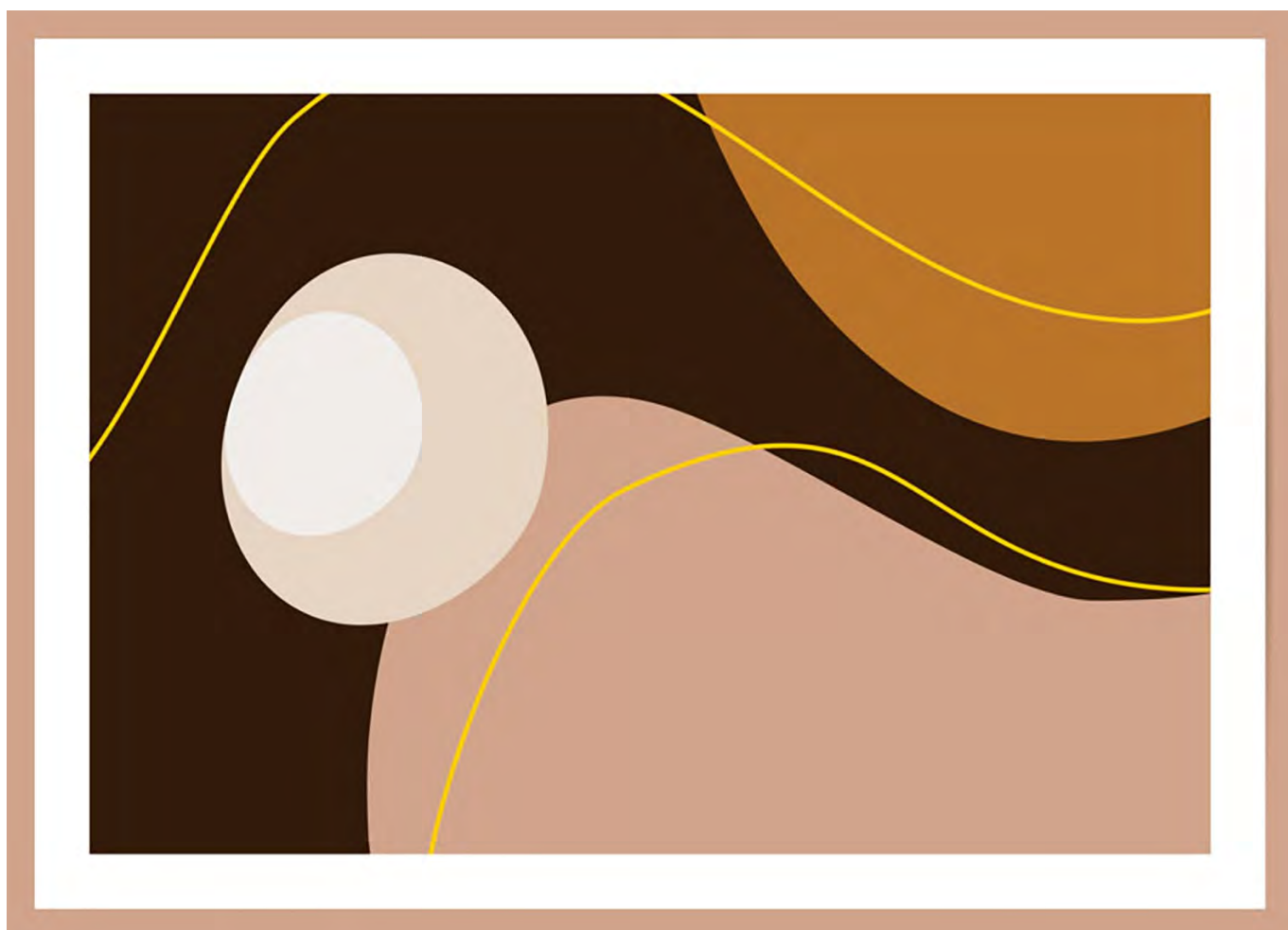
„ezerkilencszáznegyvenöt év van közöttünk
tudod-e már
mi végre jöttünk...”

„Miatyánk! Ki vagy?

könnyű neked ott
túl az interkontinentális szegénység övezetén
a mennyekben..."

„... hogy van-e isten nem tudom
ki léptemet figyelve véd meg..."

A vers második felében, az „örökléthazugságok”-tól (másutt erről így írsz: „... de az isteneknek több eszük van annál hogy kiszolgáltassák magukat bebújniak láthatatlanná tévő köpenyük mögé mi meg szívhatjuk emlőikből ócska kis meséiket az örökkévalóságról...”) ennek a belső vitának a folytatását látom. Az áldás ugyanis isteni-papi aktus, a tízparancsolat erodálódik szemünk láttára, elmossa a közöny esője, szétrepeszt a szeretetlenség és a hazugság jege. Egy elvileg keresztény kurzusban.

Az „és volt és nem / és egyszer már nem hiányzott” két sort Istenre vonatkoztatom – ha így van, a keresztény vallásról szól utolsó sorod is: azt találták ki úgy, hogy érteni nem, csak hinni lehet.

Feri, nem vagyok biztos abban, hogy most jobban értem a versed, mint amikor először olvastam. A halál előtt lepergő élet-filmnek tartom. Érzem mélységes szomorúságot életutadra tekintve, amit „felsrófolt kudarcok”, „örökléthazugságok”, „önámítás” szegélyeztek.

kép | vecteezy.com